

การพัฒนาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสู่มาตรฐาน

เกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ ๗ ข้อ

๑. ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลังการดำเนินงานไม่ขาดทุน เว้นแต่ปีใดสหกรณ์มีอุทกภัยหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวม ให้ตัดปีนั้นออก
๒. ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลังไม่มีการกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อสหกรณ์
๓. ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์จัดทำงบการเงินแล้วเสร็จและส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี
๔. ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมด ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์
๕. ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์หากไม่มีการจัดจ้างต้องมีบุคคลอื่น เช่น กรรมการ สมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ
๖. ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิและจ่ายเงินทุนสวัสดิการสมาชิก หรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง
๗. ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันใดฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์

เกณฑ์มาตรฐานกลุ่มเกษตรกร ๕ ข้อ

๑. คณะกรรมการดำเนินการจัดให้มีการจัดทำบดุลรอบสิบสองเดือนให้แล้วเสร็จ และจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายใน ๑๕๐ วัน ตามกฎหมาย
๒. ไม่มีข้อสังเกตของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับรายการข้อบกพร่องทางการเงินและบัญชีอย่างร้ายแรง
๓. มีการทำธุรกิจหรือบริการอย่างน้อย ๑ ชนิด
๔. มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีภายในกำหนดเวลา ๑๕๐ วัน เว้นแต่มีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและกลุ่มเกษตรกรโดยรวม
๕. มีกำไรสุทธิประจำปี และมีการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีตามกฎหมาย เว้นแต่มีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและกลุ่มเกษตรกรโดยรวม

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. ประชุมคณะทำงานเพื่อพัฒนาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสู่มาตรฐาน

- ๑.๑ รับทราบตัวชี้วัดการส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรผ่านเกณฑ์มาตรฐาน
- ๑.๒ พิจารณากำหนดเป้าหมายตามตัวชี้วัดเพื่อพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรสู่มาตรฐาน เทียบกับผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา
 - รักษาระดับมาตรฐานสหกรณ์เดิมในปีที่ผ่านมา
 - กำหนดเป็นเป้าหมายในปีปัจจุบัน โดยให้ยกระดับมาตรฐานสหกรณ์จาก C หรือ F ให้เป็น A หรือ B เท่านั้น ซึ่งเป้าหมายสุดท้ายคือ การส่งเสริมสหกรณ์ที่นำมาจัดมาตรฐานสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับดีเลิศ (เกรด A) สำหรับกลุ่มเกษตรกรให้รักษามาตรฐาน และส่งเสริมให้ผ่านมาตรฐานเพิ่มขึ้น

๒. ประชุมเชิงปฏิบัติการจำนวน ๒ ครั้ง สำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย

๒.๑ ครั้งที่ ๑ วิเคราะห์ ประเมินสถานภาพและผลการดำเนินการของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เป้าหมายโดยพิจารณาจากเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละข้อ พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไข

๒.๒ ครั้งที่ ๒ หาแนวทางแก้ไขและจัดทำแผนพัฒนาให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ให้ดำเนินงานผ่าน เกณฑ์มาตรฐาน

๓. **แนะนำส่งเสริมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร** เป้าหมาย ผลักดันให้มีการดำเนินการตามแผนที่กำหนด

๔. **ประเมินผล** การดำเนินงานของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ถึงแนวโน้มของการดำเนินการให้ผ่าน เกณฑ์มาตรฐาน ก่อนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ปิดบัญชีประจำปี

๕. **รายงานผลการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร** ผ่านระบบการประเมินระดับมาตรฐานสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร ของกรมส่งเสริม

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

ข้อ ๑ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลังการดำเนินงานไม่ขาดทุน เว้นแต่ปีใดสหกรณ์มีอุทกภัยหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวม ให้ตัดปีนั้นออก

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

๑. คณะกรรมการดำเนินการจะต้องได้รับการอบรมและพัฒนาความรู้ในเรื่องของการบริหารงานของสหกรณ์ อย่างสม่ำเสมอ

๒. สหกรณ์ควรมีการระดมทุน เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในสหกรณ์ ได้แก่ การระดมทุนโดยการถือหุ้นเพิ่ม หรือระดมทุนโดยการรับฝากเงินจากสมาชิก

๓. คณะกรรมการจะต้อง เรียนรู้และคอยติดตาม ข้อมูล ข่าวสารสถานะทางการตลาดอยู่เสมอ และ เตรียมแผนรองรับกรณีราคาพืชผลทางการเกษตรผันผวน

๔. หาธุรกิจอื่นรองรับ นอกเหนือจากธุรกิจเดิมที่ทำอยู่ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ

๕. ควบคุมค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด รวมถึงลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

๖. สหกรณ์จะต้องปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนด มีการเปรียบเทียบผลกับแผนเสนอที่ประชุมกรรมการอย่างสม่ำเสมอ และควบคุมค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผนงาน และเหมาะสม

๗. คณะกรรมการจะต้องวางแผนการออกติดตามหนี้ ให้ชำระหนี้ให้ได้ตามกำหนด รวมถึงติดตามหนี้ค้างเดิน ด้วย โดยการใช้วิธีออกตรวจเยี่ยมจนถึงบ้าน

๘. สหกรณ์ควรมีการระดมทุน เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในสหกรณ์ ได้แก่ การระดมทุนโดยการถือหุ้นเพิ่ม หรือระดมทุนโดยการรับฝากเงินจากสมาชิก

ข้อ ๒ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลังไม่มีการกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อสหกรณ์

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

๑. คณะกรรมการจะต้องมีการรายงานผลการดำเนินงาน รายงานรายได้รายจ่าย ต่อที่ประชุมคณะกรรมการอยู่เสมอ

๒. ผู้ตรวจสอบกิจการ จะต้องตรวจสอบรายการทางการเงินการบัญชีอยู่เสมอ หากพบข้อบกพร่อง ให้รีบรายงานคณะกรรมการเพื่อแก้ไขต่อไป

๓. คณะกรรมการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล

ข้อ ๓ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์จัดทำงบการเงินแล้วเสร็จและส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้ว นำเสนอเพื่ออนุมัติที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

1. ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี จะต้องจัดทำเอกสารทางด้านการเงินการบัญชีให้เป็นปัจจุบัน
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์จะต้องดูแล ช่วยเหลือสหกรณ์ในการจัดทำบัญชีอย่างใกล้ชิด

ข้อ ๔ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมด ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

1. สหกรณ์สำรวจความต้องการของสมาชิกในด้านการให้บริการของสหกรณ์ ว่า สมาชิกมีความต้องการสินค้าหรือการบริการด้านใด แล้วดำเนินการตามความต้องการของสมาชิก ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงศักยภาพของสหกรณ์ด้วย
2. สหกรณ์ต้องมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้สมาชิกเกิดความเชื่อมั่น และศรัทธาในตัว of สหกรณ์ แล้วยินดีที่จะใช้บริการสหกรณ์

ข้อ ๕ ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์หากไม่มีการจัดจ้าง ต้องมีบุคคลอื่น เช่น กรรมการ สมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

1. เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์จะต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอยู่เสมอ
2. สหกรณ์จะต้องมอบหมายหน้าที่ให้กรรมการหรือสมาชิก ปฏิบัติหน้าที่ประจำ หรือจัดจ้างเป็นเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์

ข้อ ๖ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิและจ่ายเงินทุนสวัสดิการสมาชิกหรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

1. สหกรณ์จะต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อเป็นทุนสวัสดิการสมาชิกหรือทุนสาธารณประโยชน์ ตามข้อบังคับ รวมทั้งต้องมีการจ่ายตังกกล่าวด้วย
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์จะต้องกำกับดูแลสหกรณ์อย่างใกล้ชิด

ข้อ ๗ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันใดฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์จะต้องกำกับดูแลสหกรณ์อย่างใกล้ชิด
2. สหกรณ์จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ไม่กระทำการอันใดฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานกลุ่มเกษตรกร

ข้อ ๑ คณะกรรมการดำเนินการจัดให้มีการจัดทำงบดุลรอบสิบสองเดือนให้แล้วเสร็จ และจัดให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายใน ๑๕๐ วัน ตามกฎหมาย

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

๑. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์จะต้องแนะนำส่งเสริม และช่วยเหลือในด้านการจัดทำบัญชีอย่างใกล้ชิด เพื่อลดข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน
๒. กลุ่มฯ จะต้องจัดให้คณะกรรมการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ

ข้อ ๒ ไม่มีข้อสังเกตของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับรายการข้อบกพร่องทางการเงินและบัญชีอย่างร้ายแรง

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

๑. คณะกรรมการจะต้องมีการรายงานผลการดำเนินงาน รายงานรายได้รายจ่าย ต่อที่ประชุมคณะกรรมการอยู่เสมอ
๒. ผู้ตรวจสอบกิจการ จะต้องตรวจสอบรายการทางการเงินการบัญชีอยู่เสมอ หากพบข้อบกพร่อง ให้รีบรายงานคณะกรรมการเพื่อแก้ไขต่อไป

ข้อ ๓ มีการทำธุรกิจหรือบริการอย่างน้อย ๑ ชนิด

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

๑. กลุ่มฯต้องประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกถือหุ้นเพิ่มและรับสมาชิกเพิ่ม เพื่อเป็นการระดมทุนภายใน เพื่อให้กลุ่มมีเงินทุนเพียงพอในการดำเนินธุรกิจ
๒. หาแหล่งเงินทุนภายนอกที่ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อนำมาเป็นทุนในการดำเนินธุรกิจ
๓. กลุ่มจะต้องดำเนินธุรกิจ เท่าที่เงินทุนที่ตนมีอยู่ เช่น จัดหาสินค้าอุปโภค บริโภคมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก ภายหลังเมื่อมีเงินทุนที่เพียงพอแล้ว ก็ควรดำเนินธุรกิจในรูปแบบอื่น เช่น ธุรกิจสินเชื่อ เป็นต้น
๔. คณะกรรมการต้องประชุมกรรมการ เพื่อติดตามการดำเนินงานให้ได้ตามแผนงานที่กำหนดไว้ เป็นประจำสม่ำเสมอ
๕. คณะกรรมการ จัดหาแหล่งเงินทุนให้เพียงพอกับการดำเนินธุรกิจ เพื่อบริการสมาชิก เช่น ระดมทุนจากการถือหุ้นเพิ่ม หรือระดมเงินฝาก จากสมาชิก

ข้อ ๔ มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีภายในกำหนดเวลา ๑๕๐ วัน เว้นแต่มีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและกลุ่มเกษตรกรโดยรวม

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

๑. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์จะต้องกำชับให้กลุ่มเกษตรกรปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด
๒. คณะกรรมการและสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนด

ข้อ ๕ กำไรสุทธิประจำปี และมีการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีตามกฎหมาย เว้นแต่มีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและกลุ่มเกษตรกรโดยรวม

แนวทางการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

๑. ส่งเสริมกลุ่มฯ ให้มีการดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดรายได้
๒. ส่งเสริมกลุ่มฯ ให้ควบคุมการใช้จ่ายไม่ให้เกินกว่าที่แผนงานกำหนด และไม่ให้ออกสูงกว่ารายได้

๓. กลุ่มฯ จะต้องเปรียบเทียบแผนงานและผลการดำเนินงานอยู่เสมอเพื่อไม่ให้ผลการดำเนินงานขาดทุน และไม่เกินไปตามแผนงานที่ตั้งไว้

๔. วิเคราะห์สภาพลูกหนี้แต่ละราย เพื่อกำหนดวิธีการ และวางแผนการติดตามเร่งรัดหนี้

๕. คณะกรรมการจะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ อย่างเคร่งครัด และติดตามหนี้จากลูกหนี้ที่ไม่ใช่สมาชิก ให้ได้โดยเร็ว

๖. การพิจารณาให้สินเชื่อสมาชิกแต่ละรายควรพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิก เพื่อป้องกันการผิดนัดชำระหนี้ด้วย

สรุปขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสู่มาตรฐาน

ขั้นตอนที่ ๑ คณะทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสู่มาตรฐาน โดยมุ่งเป้าหมายไปที่สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่ตกเกณฑ์มาตรฐาน และสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งใหม่

ขั้นตอนที่ ๒ คณะทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ที่รับผิดชอบพร้อมทั้งคณะกรรมการและสมาชิกของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันวิเคราะห์ หาสาเหตุที่ตกเกณฑ์มาตรฐาน โดยการพิจารณาจากเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละข้อ พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไข

ขั้นตอนที่ ๓ คณะทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ที่รับผิดชอบพร้อมทั้งคณะกรรมการและสมาชิกของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขและจัดทำแผนพัฒนาให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ดำเนินงานให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

ขั้นตอนที่ ๔ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ลงพื้นที่ แนะนำส่งเสริมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เป้าหมาย ผลักดันให้มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ ๕ คณะทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ที่รับผิดชอบ ประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ถึงแนวโน้มของการดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ก่อนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ปิดบัญชีประจำปี

ขั้นตอนที่ ๖ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ที่รับผิดชอบสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย รายงานผลการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ผ่านระบบการประเมินระดับมาตรฐานสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ของกรมส่งเสริมสหกรณ์

แหล่งอ้างอิง : เกณฑ์การจัดมาตรฐานสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์

ถอดบทเรียนโดย : กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตราด